

Winnende koninginnen

Wie gaat er winnen? Dat was de afgelopen week de grote vraag. Nee, het was geen training van een toiletputtenwerpwedstrijd of een peperkoekhapoefening voor koningsdag. De dikke koninginnen van de aardhommel hebben gewonnen, want tijdens de landelijke bijentelling vielen deze bonte zoemers het meeste op.

Het klinkt misschien vreemd dat een hommel de bijentelling heeft gewonnen. De actie heette officieel: Wat zoemt er in je achtertuin? Hommelkoninginnen vliegen in het voorjaar brommend en laag inspecterend door de tuin. Zij zoeken dan een hol in de grond om een volk in te stichten. De zoemende honingbij hoor je als ze met een groep zijn. De kleinere wilde bijen maken vrijwel geen geluid of ze moeten bij elkaar in een kolonie zitten.

De laatste jaren wordt regelmatig de noodklok geluid voor de bij in Nederland. Honingbijen hebben het moeilijk, maar ook met onze eigen wilde bijen gaat het niet goed. In het buitengebied zijn veel bloemen, en daarmee ook nectar en stuifmeel, uit de bermen, akkers en hooilanden verdwenen. Gelukkig dat in de stad mensen leuke bloemetjes in de tuin willen. Daardoor valt het relatief nog mee met de achteruitgang van het voedselaanbod in onze tuinen.

De algemene aardhommelkoningin, met het zwarte lichaam met twee goudgele banden en een wit behaarde achterlijfspunt, doet het nog redelijk en won de telling. Zij maakt zelf een klein nest en als haar onderdanen uitkomen gaan die aan de slag om het volk uit te breiden tot soms wel een paar honderd exemplaren. Op plek 2 tot 4 zijn nog drie andere hommelsoorten geteld: boomhommel, tuinhommel en akkerhommel. Op dit moment allemaal koninginnen die hun hommelrijk aan het opstarten zijn.

Rosse metselbij (foto Saxifraga-Ab H Baas)

Na de honingbij op plaats 5 komt eindelijk de eerste wilde bij: de rosse metselbij. Mensen denken bij bijen aan honing, maar alleen de honingbij maakt honing; de andere 350 bijensoorten in Nederland niet. De meeste wilde bijen, en ook de metselbij, hebben geen koningin. Het vrouwtje maakt de kinderkamertjes voor de jongen, die ze volgestopt met voedsel. Ze zoekt daarvoor een gladde langwerpige holte in een plantenstengel of in het riet op het dak. Het vrouwtje legt in zo'n pijpje haar eieren. Ieder ei krijgt een eigen kamer. Ze begint met de achterste kamer, waarin ze eerst stuifmeel legt. Daarna haalt

ze tijdens diverse vluchten zowel stuifmeel als nectar. Ligt er voldoende voeding, dan legt ze er een ei bij en metselt ze het kamertje dicht. Daarna herhaalt ze het nog een paar keer, waardoor ze een hele reeks cellen achter elkaar krijgt. Uiteindelijk wordt de ingang ook mooi dichtgemetseld. Daaraan kun je ook eenvoudig zien of er gebruik gemaakt wordt van de openingen. De mens helpt de bijen met de zogenaamde bijenhôtels, gebouwd uit houtblokken met geboorde gaten en bundels bamboestokken.

De larven eten in hun cel het voedsel op, ze gaan zich daarna verpoppen en de daar uitkomende bij blijft heel de winter in zijn cel zitten. De mannetjes zitten meestal in de voorste cellen; de vrouwen wonen achterin. Dat is ook wel handig, want de mannetjes gaan er ook het eerste uit.

De wilde hommels en bijen spelen een belangrijke rol bij de bestuiving van allerlei gewassen en fruitbomen. Als hoeder van ons land, is koning Willem Alexander natuurlijk zeer begaan met het lot van deze insecten binnen zijn koninkrijk. Volgens mij zoemt het al aardig rond op het koninklijk paleis dat koningin Maxima voor de jarige koning een toepasselijk verjaardagscadeau heeft bedacht: een fraai bijenkasteel met veel bamboe, riet en houtblokken; omzoomd door nectarrijke bloemenborders. Een vorstelijk gebaar dat door de burgers eenvoudig kan worden overgenomen.

Rob Vereijken
april 2018